

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Explicatio in epistolas et evangelia, quae tot anno cantantur - Cod. Ettenheim-Münster 164

Erndlin, Joachim

[S.l.], 1624-1638

Dominica III.

[urn:nbn:de:bsz:31-114264](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-114264)

DOMINICA III^a

Aduentus.

Miserunt Judaei ab Hierosolymis Joa. i.

Quaestio I. Unde pbi legatio hae fuisse
 celebris? Ex fuit certi, siue mittentes spectemus, siue
 missos, siue eum ad quem missio directa est, siue nego-
 tium pp quod instituta. Mittentes fuerunt Judaei Hiero-
 solymitani omnium eminentissimi, sicut Hierosolyma erat
 totius Judaeae Caput, tota quoque n habebat officio hio
 sacrificiorum, in qua templum erat Salomonis, & suprema
 Concilia, ut reges habitare consueverant. Eadem sola
 uocabatur Civitas Sancta. Missi fuerunt sacerdotes
 & levites qui pp unctione, munusq; sacrum singulari in
 honore erant in populo Hiero. Joas ipse interfecit Na-
 dab & abinud obusos Levites. io sacerdotes tñ solum vestro
 illas reliquit ad iudicand' sacerdotij dignitate, & qd
 tribu'd' & reuer'd'. Hinc illud s Ignatij. plā io ad
 romenses sacerdotium est oīam bonorum, q' ni manebit
perit apud. Qui aduersus illud fuerit n' homines, ead
perit ignominia afficit. Et Christus ipse, qui non
 ante reges genua flexerat, flexit ante sacerdotet,
 nempe ante aplōs suos, qn eis lauit pedes, ut scribit
 S. Anselmus. S. Joas Bapt. fuit ad quem legati
 illi uenerunt: ut oīam virtutum aggregatione
 perfectus, ita ut ad illud uersantem circa fluenta
 Jordanis credens, ut Hierosolyma, ut baptizaretur
 ab eo, estimans se a hoc baptismo magnam
 reportare utilitatem, ut reportabat uerē, si bene
 sua disposita, nempe affectus bonus, ad adhaerē
 in Christo, per quem uerē et proprie pctā remittebantur.

inica 3^a Aduentu
 pphie, Costery domi
 beas pater iohanni
 S. Thomas q' hie per
 5 el p. 26. ar. 2. et p
 et ibi p. 7. q. 4. For
 ed in reulphastud
 o. Gerdram p. 2. u

Evangelium Dominica 3^a Adventus
 Restat negotium, seu finis huius legationis, momenti
 profecto gravissimi nempe, ut ostendat de vero Christo
 a quo solus pendebat ovis, qui de se sequerentur, ac colerent,
 videlicet, perditio a. aliorum, qui de se negligenter. vulgo
 sciebat ex divinis libris impleretur tempus intra quod
 venire debebat, expectabaturque, in die de eo nova, aut
 nascente, aut se se manifestante, uti a maior pars
 iudaeorum fore putaret magni quondam saeculi s. p. d. i. i. t. m.
 augusti, potentem viribus, non deessent tui sapientiores,
 qui scellia eius in magna potius verba sanctitate
 sua esse arbitrarentur, quali cum Joannem scellere cer-
 nerent, dubitare caperent, nisi ille ipse esset qui ex-
 spectabatur. Luc 3. Continente a. populo. Cogitantibus
 sibus in cordibus suis, ne forte ipse esset Christus. Au-
 gebat suspicionem hanc vehementer, quod eum audirent
 baptizari, quod nullus precedentium prophetarum fuerat.
 Docuerat a. Jeremias, 36 fore ut messias tempore
 fides baptizarent, effundat super nos aqua, et munda-
 bimus ab omni iniquitate vestris. Propterea nos scri-
 psit Aug. Non ad ipsum mitterent nisi Joannem ad hoc
patris eius moti essent quia auctus erat baptizare.

Quaestio 2^a De buione legationi huius
 responsum dare s. Joannes: R. ois debuit. v. quia lo-
 gator miserant summi sacerdotes, quorum in Jerusalem
 primaria erat auctoritas, de qua rex Agrippa apud
 Philonem Natalis solus mihi fuit Hierosolyma, ubi
utissimum s. d. templum sicut. s. t. auctor proavosq. habui
reges, et ex his aliquos et summos Pontifices, quos illi
dignitatem pluris faciebant, quae regia, rari quanto
et us auctus fiat huius, tantis Pontificatu regno velle
tiore ad illum n. cura divina res, humana ad hu-
manae pertinere. Quos sane Pontifices non dignari
 responsum videri poterat esse non fastuosos, sed mihi, et
 arrogantes, adeoque scandalosi. 12. ad officium

Quasita Circa Textum

partinebat summi Pontificis de vero Christo diligenter
inquirere, ne circa illud erraretur, utiq; et obligare
subditos ois ad deponendum, si quid de eo uiderent;
ab huius potio Pontificis iurisdictione. Exemplum
fuisse Joanne, id nullo quibat capite. Vocabat
deniq; Joas ad fidei confessionem, et ad sui obitioem
muneris, quod erat fortificari palam n' se sed Jisu
ipse ueris Christum peccaturus graui n' id facere
pretermisisset.

Quasitio 3^a Legationis uerba q' fuerunt:
Et sciam duntaxat summa completus est euangeli-
um ista his uerbis. Tu qui es? et ad dubitandum uis possum
longe plura interuenire, ista e.g. Expectantem in die
summi sacerdotis exortu Messiam, iuxta spatium tempo-
ris a Daniele designatum, et te illos cupiunt scire
que Messias, siue Christus, ob coniectura graue, quam
eis p' hoc partim baptizando, p' hoc omne more, partim
uitam inuenio inculpata, et ab oi uanitate alie-
nessima. si annueris bene Christus audis, si secus tenta-
trunt uia alia inuestigare ueritatem. Et certe Joas neq;
hoc responso suo Non sul ego Christus, et parato uia?
Quis satis indicat se de Christo, seu Dno scire prius
interrogatu.

Quasitio 4^a Hanc legatio qua' laudem
h' parte mentionem: Et deniq; clarum dili-
genter, ut ueris legitimusq; Messias agnosceret,
qua in re decipi periculosius multo dat, quam imperi-
tal' uiaru' ducem periti loco assumere, nummos adulteri-
nos pro legitimis recipere, re uita saluari potione ciru-
bibere, et posthabito rege proprio subijcere se extra-
neo. P' hoc solus item clericos, sacerdotis et Leuitas
tractarunt spiritualia ex cl'is laicis, et Regibus
ad quorum unum (scilicet Constantius Imp) dicit
aliqui Leonius Tripolitanus epi. Melior qui sciat
ut alio uicandis destinatus, alia tractat: et cui rei

omnino s' aduentu
is huius legationis, non
impe, ut apparat de uero
qui sul signatur, ut
de fide negligenter
implicat tempore
utiq; n' de de co nota
stanto, uti a maia
quoad sacculu
n' dicitur sul
na potius uita
ual' ul' foam
ne nullus ipse
ante a. populo
fide ipse
vehementer
dicitur
fouet ut
a sapie uo
citur uis.
aueus erat
Debitum
oio habet.
notis, quoru
de qua res
huius
u. s. uor
summe Pontificis
at qua regis
Pontificatu
dicitur res, humer
ane Pontificis
e ipse hoi
alio.

Evangelium Dominica 3^a Adventus.
 factus est non negavit, et confessus est, quia non fuit
 ego Christus, qui ipse a non sunt, aut idolorum? Et optime
 contra inter se coherent, quia profecti quod Joannes
 intendebat, exprimit, ipsum nempe solido respondere
 alio se esse a Christo, quod fletus dicitur si duo supponamus,
 alterum tunc aliquem bene declarare se non esse aliquem,
 quod cum se a negat, et qui affirmat, se esse alium. Alterum
 principio interrogatum fuisse Joannem, quare Christus,
 ut supra docuimus. Dixit itaque declaro nomen et con-
 fiteor me non esse Christum. Hoc si vobis non sufficit audi-
 te quod sequitur non nego, imo deo me esse alium a Christo,
 non quod omnia, aut Jeremia, aut alium dei prophetis
 p^rphetis sed vocem clamantis. id est valde clamantem
 (phrasi hebraica sicut paradysus voluptatis dei
 paradysus voluptuosissimus, non diuitiarum, non
 ditissimus) parate viam dⁿⁱ. id est denuntio vobis
 dominum per mox tandem expectatum intra brevissi-
 mum temporis spatium comparitatur. Gaudere igitur et
 ad illud promptis precibus suscipiendum accingere nos per
 delicta paenitentiam, detestantes p^rteritos mores pravos,
 amplectentes gratias, ut digni fiamus, qui per baptismum
 eius, que mens adumbrat accipiamus remissione peccatorum.
 Sic ubi verba facietis, quales rectus et vos diligit, vobis
 colles humiliari, et vobis impleri, sicut per penitentiam
 tolli peccata quae committuntur tunc per ipsum quod per defectum
 ita et restat via aequalitas, per quam ad illum pervenit.

Quaestio 7^a Nonne sibi dicit evangelista
 principio dicens legatos fuisse sacerdotum, et levitarum, po-
 stea a fuisse et pharisaeis? Et non, quia pharisaei dicitur
 vultu qui cumque videri volebant caeteris sanctiores, et ipse
 ita virtutis, et singulares legis rebus p^rsequebantur, et sepe
 gabant se a plebibus, et plebes, velut se indignis; de
 hoc a numero plebis erant sacerdotum, et levitarum, sicut et
 de numero scribarum.

Quaestio Circa Textum.

Quaestio 8^a In interrogationi illi Quid go baptizatus si tu non es Christus. qui satisfecit Joas respondens Ego baptizo vos in aqua, in diebus autem vestris spiritus sanctus descendet in vos, et sic inquit Joas, baptizatus tuus non est. Sensus est, iterum dicit non sum Christus, baptizatus tuus non est. Christus enim ad futurum denuntio, sicut et solum mox appariturus stella quae appellabitur Lucifer: hinc quodam modo haec stella minus quam sol, lucet tunc, et vicem gerit sicut solis, ita et ego, de quo prophetauit Hieronimus Malachi 3. Ego mitto angelum meum, et preparavit viam ante faciem meam. Notat et Joas r. 36. Et erit: Homo baptizatus in me, sicut seu Christi tempore. Effundat super vos aqua mundata. Hoc tempus advenisse, ut illos baptizaret, sed baptizatus non longe imperfectior quam sit ille, quod per se intuetur, et per suos administrabit: mens enim sola gressus aqua mittere a: sanctificabit aqua, et spiritum sanctum eiusque gratia conferet.

Quaestio 9^a Conducitne haec ratio ad reprobos et haereticos convertendos. Ex ois quibus ostenditur baptismum Joas ad Christi baptismate. Ipse a Joas manifestum discrimen inter utrumque ponit, quod Christus baptizaret in spiritu sancto, vereque peccata remitteret, ipse autem non. Quod rursus baptismum suum dirigeret ad baptismum Christi et ad commonefaciendos omnes ut illo suo non contenti studerent isto longo augustinus res initiari.

Quaestio 10^a Nonne mentitur se Joas, abnuere propheta esse, cum Christus ipsius testimonio esse plus quam propheta. Et non, quia licet vere esset propheta, vixitque multa praenuntiaverit ut: quod Christum post se venturum, et baptizaturum in spiritu sancto et per mundaturum areas suas, et gustaturum paleas igni inextinguibili non erat tunc Helias, nec quisquam alius de plebe israel, nec ille ipse, quem Judaei male illo tempore et 19. dicit. quod stabant fore Christi constantem, et quasi comitem individuum cum Moyses in illo de Christo Joas, non de propheta alio loquitur.

Evangelium Dominica 3^a Adventus
 In amor propheta cuius est mentitus quibusdam
 imprudentibus, quia dixit c. 7. Non sum propheta,
et sum propheta filius sed armentarius, et sum uellitans
syromorum. Nam reuera tunc uerat, sed prius fuerat
 et iterum postea iatim fuit. Neq. in prophetia est habi-
 tus, aut qualitas permanens, sed passio transiens, ut
 docet s. th. 1. 2. q. 67. a. 3. et 2. 2. q. 171. a. 2.
 ut sic gesta est. uide pulchra hac super e. in Cora.
 do Top. m. c. 7. amor u. 17. pauper fuerat amor eius
 posens et p. paupertate uellitans factus syromorum,
 ut hinc, quod comed. ret. Vocatus nihilominus est a
 pro ad prophetandum, uersaq. prophetauit, multa
 q. domus ieroboam, qui idola, et altare, in Bethel
 reuerat. Hoc uideri quidam idoli huius sacerdos noie
 Amosias ueritus est, ne pphetam ibi diu uaticinanta
 uilifereat tandem cultus idoli, q. ritioq. sacerdotul. Illu
 itaq. adijt, et persuadere tentauit, ne potius elibi, ho
 et in iudaea uaticinaret, ne alios ab irato ierobo
 mo interfuere. Tunc sentiens amor donu pphetandi
 a se recessisse, dixit, et sum propheta, ideoq. nihil opus
est relicta samaria transferre me in iudaea propheta
tandi gra. Tantopere a. sed humilitas ista placuit
 qua uel elier Amos propheta tunc se in e. m. genue
 iacobal, ut q. inuio sit et donu hoc restituit, sed ad q. fo
 sione magna illius sacerdotis hic uerbis. Nunc audi
uerbu d. Tu dicis n. pphetabis super israel, et n.
illabis super domu idoli. Propter hoc hoc dixit huius
uor tua in ciuitate fornicabilis, et filij tui et fi-
lia tua in gladio cadent.

Quastio II^a Vtrum aliqd peccatu e. ex parte
 legatorum? R. 2: Nam ut in mandatis tm habereat per
 conuicti a Deo, et ne christy an non; ille autem
 abmiserat, tantumq. praecursorem e. se e. dixisset admo-
 nendam omnes ut a eum digne reuigendi se se accingerent.

Quaestio Circa sextam 101
 de suo p[er]derunt. Quid ergo p[er]derat si tu non es Christus
neq[ue] quis nec propheta? Nonne hoc fuit legationis fines
 excedere? Nonne sicut culpa fuisse nunq[ue] interrogare
 quod infir erat? Ita etiam culpa fuit plus suscipi? Maior
 adhuc fuisse si dixisset aliquid contra mentis multitudine
 ut calumnia ille q[ui] annos 756j legatione fungens pro Carolo
 vero Gallia Rege ad Imperatorem Turicum, ut instaret, ne is
 moneret quod ad e[um] Gallia[rum] federis memore non ita p[ro]vidi.
 inibi: contraria omnia fecit, beatans modis dieb[us] eundem
Imperatorem exprobrare. Passas ad ferendam opem Symonitis
 fuit Gallia in Rege[rum] insurgentib[us]: mox autem a Passa gener
 roso audivit id iudeo quod deq[ue] Gallia erat la[us] p[ro]p[ter] aliquod
serm[onem] suu[m] mittere, miseris p[ro]hibere

Quaestio 12^a Quid in eade[m] complari p[ot]est ac
 debet dignitas quod p[ro]p[ter]i se videat indignari? Re:
Georgii Christi qui posthabito honore legatione digni
fuit Indis et fuerat recipere parati si annuisset alius
supplicaverat et illustria fuisse legatio in d[omi]no Christo
multis dyantate et miraculis ante cerneret. Sed quid? hoc
est mundi hora et potestas tenebrarum et p[ro]p[ter] filios et
indignis suis tempore corrigendis: etiam tenebrarum id est Christi
et postpositus et ep[iscop]us Ephesinus is legio. Vidi Paulus p[ro]f[er]ens
in dignitate sublimi et dimitas P[er]o deorsum. Vidi p[ro]m[iss]os
in e[um] et principes ambulantes sup[er] terram quasi serm[onem]

Quaestio 13^a serm[onem] in austeritate v[er]ba s[er]va fuerit
Beati Joannis archidiaconi? R. Nullo modo cui constat corpore
trahi exortatione[rum] p[ro]p[ter]a s[er]m[onem] et alias carnis macerari
tunc ad medicos ea utiles; tunc q[ui]o in p[ro]p[ter]atione p[ro]p[ter]
talis seu divini cultu[rum] condimentis ad o[mn]ia et p[ro]m[iss]ione
bonorum habentis temperatione[m] et spiritualit[er] in p[ro]p[ter] aliud
Math: 6° Quae sit p[ro]m[iss]io regum p[ro]p[ter] et institutio eius
ad hoc in adiciatur notis. Et ista p[ro]p[ter] p[ro]p[ter] p[ro]p[ter] p[ro]p[ter]
et non p[ro]p[ter] sed ratione p[ro]p[ter] ad quib[us] referitur, p[ro]p[ter]

103
Quasita. Area Textum
in quo a teneris habitaverat annis et concessis ad forda-
nem omnemq; regionem circa fordane, capiq; predicare
predicantis huius materia erat poenitentia, finis ut homines
redirent ad fruges et prepararentur ad locum congruum
parandi christi adveniente

Quasita. Area Textum.
Quasitur V'ria verba anno ante ista is. una tam
accurate omnes circumstantia temporis loci, personarum
notentur, Respondetur ex Rubinis ut eo facilius fides ad hanc
beatorum historia, qua mira foret et positura.

GELIN

Quarta
ventus.

Lucas q'si a...

Hex.

...

Evang. Dominica 4^a Adventus.

Quaeritur rdo circa eadem cur non ante ceperit.
 predicare Joannes? R. ut Malchum ante fieri non potuit
 tpe 4. ap. Iudeos moris erat ut nemini liceret ante
 trigessimis aetatis annis sacerdotis, doctoris, aut propheta
 munus obire uti colligitur ex 1. Paralip: 23 ex quo colligitur
 Joannes fuisse .30. annorum qudo cepit predicare

Quaeritur quo circa eadem cur tempus praedicationis ex
 incipit tiberij describat Lucas, ut tempus ortus ex Herodis
 regno describeret? R. eam ee quod qudo natus Joannes
 Judaea habebat adhuc

Quasita circa Textum.
proprium Regi, consequenter et in ea contige-
rant nobis, erant ex proprio, quod alieno Regi
deservit, de qua u. capit. predicte Seleco regni,
titulo in provincia Syria attributa. Iudaea e-
redacta, ideo et imperator, qui tunc ubique dominabatur,
et fidei Iudae et Patriarchas alios inter quos
distributum regnum fuerat nominavit, ratio quam
origo dat allegorica est, sicut et gentium Imperatorem
et Iudaeorum Patriarchas nominatos, quod Christus
Iudaeis et Gentibus simul venisset.

Quaeritur quoque circa Verba Procurante
Pontis Pilato, Patriarcha autem sic cur dicitur
Pilatus Procurator, hic, Patriarcha, hi reliqui quae
regiones nominatae? Responsio patet ex sequentibus, no-
tandis.

Notandum primum, cum Barr. supato regno aut et sub
lato a tribu Juda et homo David post Antigonus
Arzimo neum ultimus ex tribu Juda reges Iudae
oribus bello uictis, et Manu Antonis, Iudaeae admini-
stratoris imperio securi percussus, Hierosolymis, in or-
dine redacta, ac post paulo tempore ab Herode salu-
ta, Iudaeam iam ante in potestatem Romanorum redacta
et gubernata, obtigit Herodi. Iudaeae Praefectus
ex Senatusconsulto Roma factis, qui postmodum et legi-
timus summi sacerdotis institutio ad se pertinet.

Notandum 2° ex Mald. in Matt. 3. Herodes non
uxorem habuisse, ex duabus altera consobrina altera
sua fratris filia nullos suscepit liberos, ex alij non
nulli filios habuit alexandrum, aristobulum, antipatrum
et, Herodes, antipas, archelaum, Herodes mallerus, Phi-
lippos, Saphedus, duos primos Herodes strangulavit, 3°

ca 7^a Adventu
eadem cur non ante caper
herodibus ante fieri
erat ut nemini uideret
cerdotis, doctoris, aut proph
7. 1. 2. paralyt. 23. eg. quatuor
Iude caput predicare
ad cur tempore predicab
uictos, cui tempore oris
nam de qua quidam uel

57
105

Evang. Anica IV. Advent.

paucis ante mortem sua diebus occidit alij non
sui sunt praeter ty, q Herodi erant ^{supra} Antioch, Archelaus,
Laisas, et Philippus.

Notandum 3° ep eodem Herodes duo te Namanta
facere in 1° Antipatris regni heredes scripserat in
2° subito mutavit mentem, et Archelaum Judaea re-
gem, Antipatris fratrem Petriarcha Philippus Petriarcha
Pachonitidis designavit, addit tamen Herodes hanc con-
ditionem ut Archelaus Regis nomen non assumeret, nec
ratus esset quidquam in Testamento nisi Caesar Augustus
approbasset.

Notandum 4° post mortem Herodis Archelaus
vulgo dicitur Regem, tamen quia regia potestate fuerat usus,
tamen quia a militibus quam primum rep. fuit proclama-
tus tunc la Josephum l. 2. art. 9. 10. quoniam
nomen ferre noluerit donec constaret de solitudine
Imperatoris.

Notandum 5° ep Her. tom 1° defuncto Patre
abysse Archelaus Roma expectaturum an declarandus
sit rex ab Augusto, verum cum instarent Judaeorum
legati ut a regali potestate quiverent, provinciam si-
cuti aggregarentur ita ut non regibus sed Romanis im-
perantibus fierent, decessit ab Augusto et Archelaus
si foret rex sed Petriarcha dimidia partis ditionis Pa-
triaris Judaea scilicet Samaria et Idumaea, Antipater
Gallileae, Philippus Pachonitidis et Turece.

Notandum 6° ep Mat. in Matt. 19. quod regnum de-
videtur in 4. partes, atque unicuique parti principis
anus principatus quatuor partes a Graecis Petriar-
chias, principes vero Petriarchas fuisse dictos, postea
tamen factum esse ut etiam plures forent vel pauciores pa-
tes, principes tamen illarum Petriarchas appellarent, et post
ea ipsa Divisione, quae Herodes facere fecit et plene

Quasita Circa Textum

69
107

l. hist. c. 18. h. Patriarcha subinde fugas et in fort
ptura, et Patriarchia regna dnr, n. quod uere re
qua reges front, ad quod starentur plate regim
Gimili
notanda 7° ex Bar. Anno Chri 31. Ispaniam
caius pte mentio in citatis suae gelij uerbis, n. faisse
per unu a filijs Herodij uti ptt N. 2. de bello Ju
daico c. 2. Josephi, nec faisse filium pholomei
Memrei, cuius Josephus meminit l. 18. Antiquitat. c. 23.
ut hic multy amiq ante Chri uassu Cleopatra fee
at occisus uti testatid Josephus l. 1. Antiq. c. 14.
Sed faisse alia ciuy dei noy, cui sublati Cleopatra
et Antonis et rebay in interuallu restituti, atqz Anto
nij reissis ab Aug. restituta fuit Patriarchia Abili
na, sunt tu, uti uedere e apud Malu hic, q dicitur
hoc n. constare ad hic Patriarcha dicat Ispania
ex noie an loco uolant, n. ciuitatam Abila dicta
Ispania, et inde op ciuy Patriarcha dicitur.

Nota dicit 8° ex Sigonio l. 1. de Rep. s. 7. in
qua popub. Heb fuit constituta magna partem
Syria faisse cuius longitudo a Syria Antiocha
na ad Egyptu et Arabiam, latitudo a mari Syre
to a Celen Syria Arabiamq, altitud p dicit, hoc me
dial fore Jordanis freat q ulli n. astu iam conualli
u occasione in Caes. Te fundit que alij Gaxefaru
dat, in euang. de pagnu Genesareth, et mare
Syberiadis, hanc regione cu floteu Israel occup
ant terra Israel appellarunt, atqz in re partes
deu tribus diuiserunt, decem subububus post a de
abus uaulis et in asyria trans portatis ceperunt
celebrari ciffionis, partes huius regio nis sequentes
Judaea, Samaria, Galilaea trans Jordanu uero Pa
lentina, Moitima, Iudaea, Trochontis et Ruidia,

Quaerita Circa Textam

75
109

de loquentis de reductione Iudaeorum ex captivitate
Babylonica eius figura de reductione a capti-
vitate Babylonica futura per Christum, utitur a.
propheta ad hoc declarandum, tu modo loquor
si quasi poetico per Prosopopaiam dicens nihil
te speracionem, qui passim in se in deserto clament
ubi via nre deserta sunt, et aspera, ut ea ab omnibus
explacentur, et preparantur venturo regi redempti
populo, ex quo sequitur velle adimplenda esse et
humilia de montes, tu metaphora desumpta de
causa adventu, ita ut sensus sit sicut regi in regnum
vel in civitatem suam advenienti via plantantur
et preparantur ut commodè et transire possit
ita passim indicat hominibus in toto mundo existentibus
ut Christo advenienti parentur via et ad eum et pa-
niam ad Christum recipiendum humiliantur etiam (more
Hebraicorum in textu tonitur futurum per sympathiam)
montes et colles id est lapsa queda et origines hinc
Iusbi, et vallis id est hinc adimplentur et exaltentur
in altera vita id est nre per gloriam in hac et gratiam
vallis tu et ybabitis e. Valde nati ex pte qd ali
tratus hoc loquendi modo aliam nil significari
quod vitiorum in ea qualitate in repugnantiâ qd
ad virtutis medio pte in reducenda, ne qd
Christum delectationem offendat.

Quaeritur qd. quomodo illa haec verba
et videbit ois caro salutare d. et qd si per carnem
Christi scriptura usitata id est homo. et dicitur
quod verbum ybabitis sensus commodus est, ut hoc
bis significatur fore ut hinc ois conspecturi sint
quomodo et nre populo suo p. a captivitate Babylonica

17. Advent.
ta forme has habet
harricho, Holron (har
inathiam Sma
maria dicit ad v
ribus Ephraim ad
it oppido, solo sile
a u. Nadareth Nam
ost Julia dicit fact
e dicit fuit qd
tant, in fuiti a
y erat Gosa d
ora valentibus fide
nomen invenit
Christi id Augusti
atu fuisse sed ob sa
eius eleganti p
reunoda p
attributione, ob h
sed nre fuit Rom
et regem hanc
ilatus hic tu notan
ridi nre p
s. o. o. hinc aliq
uratoris ut p
fuit est verba
p. Hebraica hta
ificat, in fuit
p
tha Omnis vallis
verba hanc h
erat propheta ex p

Quaestio Circa Textum

sanctitas apud ipsos nomen est, n. h. e. Quoad 2am
partem, quod per mediate sibi hinc si mediate
uocati sunt tunc uel mediante Lutheri et Caluino
uel mediante alijs Lutheranis, et Calvinistis,
uel mediante magistratu seculari uel denique
mediantibus Catholicis sunt uocati, res nihil horum
dici potest q. d. n. q. d. et quod ga id est de utriusque qui potest
an per mediate, an immediate sunt uocati, si li
cetur immediate sicut ex dictis, quod hoc n. potest
dici si dicatur mediate patebit ex id dictis, neq.
hoc dici posse. Non 3. tunc ga n. potest dari magis
stratus cui ipse n. h. e. tunc ga tunc qui potest de hoc ma
gistratu an in ordinis auctoritatis n. h. e. conferat
de se uocatus mediate an immediate, et quod
supra posuimus et hic opponi potest. Non 4. ga po
testas a Catholicis data n. e. ad euliam destructionem
n. e. consequenter cui tota illorum uia uergat ad euliam
Catholicorum destructionem, n. quod dicitur se Catho
licis mediantibus supra uocatos.

Sicent nulli se mediante Lutheri illis a Deo
immediate et extraordinarie esse uocatos pro
bent ex eo quod intra tam breue tempus inter
tot difficultates adeo illius doctrina fuerit dila
tata. R. si hoc uera esset argumentatio sequeretur
Mahometum, arrium, Mahometum, et Lou Lute
et Bourignonem et eundem et a Deo uocatos
esse immediate adeoque illorum perfidia esse uera
fide, quia et illi intra breue tempus in magnis diffi
cultatibus dilatarunt sua perfidia tunc sequi contra ad

